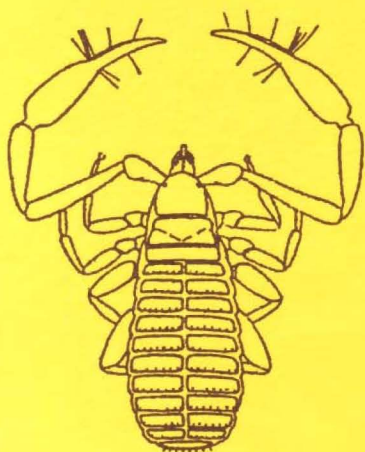

Norske Insekttabeller

18

Nordiske mosskorpioner
(Pseudoscorpiones)

Ingvar Stol

“NORSKE INSEKTTABELLER” er en serie norskspråkelige bestemmelsestabeller over landets insektfauna, og noen andre leddyr-grupper.

Tabellene kommer ut uregelmessig og vil bli gjort kjent gjennom “INSEKT-NYTT”.

Foreningens medlemmer oppfordres til å bidra med stoff.

Bidrag kan sendes Sigmund Hågvar, Inst. for naturforvaltning, Boks 5003, UMB, 1432 Ås. Retningslinjer er gitt på bakre omslag.

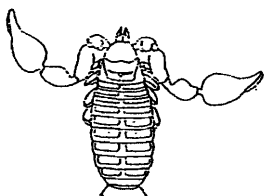
BESTEMMELSESTABELL

OVER

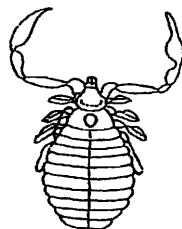
DE NORSKE OG NORDISKE

MOSSKORPIONER

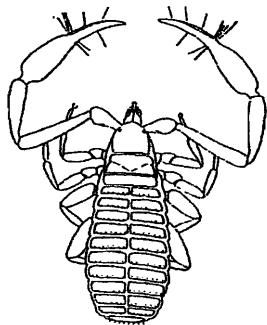
(PSEUDOSCORPIONES)

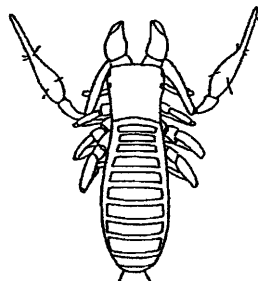
av

INGVAR STOL
MALTHUSVEGEN 26 , KARMØY
POSTBOKS 0021 LANGÅKER
NO- 4274 STOL , ROGALAND
NORGE

ISSN: 1503-2108

INNHOLD

INNLEDNING.....	side 2
TEGNING AV EN MOSSKORPION - (Figur 1).....	side 4
TABELL.....	side 5
UTBREDELSES-KARTER TIL DE NORDISKE MOSSKORPIONER I EUROPA.....	side 25
SYSTEMATIKKEN.....	side 29
LITTERATUR.....	side 34

INNLEDNING

Det har lenge vært et stort behov for en bestemmelsestabell over de norske og nordiske mosskorpioner (*Pseudoscorpiones*) både for studenter og forskere.

I Sverige og Finland kalles de som regel klokrypere, mens de i Danmark kalles mosskorpioner og på Island for drekar. Forfatteren mener at “falske skorpioner” ville vært et godt norsk navn, men bruker likevel betegnelsen mosskorpioner fordi dette er det offisielle norske navnet.

I Norge har man hittil funnet 16 arter, i Sverige 20, Finland 17, Danmark 19, Færøyene 1(?) og Island 2 arter. Totalt kjenner man til 25 arter i Norden, mens det på verdensbasis er beskrevet ca. 3000 forskjellige arter inkludert fossiler.

UTBREDELSEN

Denne kjennes bare i grove trekk og må helt sikkert finjusteres ettersom kjennskapen blir bedre. I Norge for eksempel er det usikkert hvor mange arter som finnes til og med på Østlandet.

ØKOLOGIEN

Også her kjenner man bare til de grove trekka. Mosskorpionene er ofte meget spesifikke i sine habitatvalg. Generelt kan man si at de lever både i åpent landskap og i skog, og i så ulike habitater som under steiner, løv, greiner, barnåler, under bark, i gamle trær, mose, strøfall og kompost, jord, fuglereir, dyrehi, gamle vokskaker hos bier, humlebol, maurtuer og strandmateriale i fjæresonen. De kan også påtreffes i hus, bøker, herbarier og kornlagre. Mosskorpioner er rovdyr på små insekter og edderkopper. De får levende unger som bæres på kjønnsåpningen, hvor næring skilles ut. Hos oss er det ofte 2 generasjoner i løpet av et år.

FIGURER

Figurer er lånt fra Beier (1932), Thydsen Meinertz (1962) og Internet.

KARTER

Alle kart er utarbeidet av forfatteren basert på litteraturen (Henriksen, 1938, Thydsen Meinertz, 1962, Klausen, 1975, 1998, Frøiland, 1976, Hippa et al., 1984, Harvey, 1990, Agnarsson, 1998). Alle kart er veldig grovmaska og er bare ment som en antydning av utbredelsen. I de høyere

fjellstrøk i Norden og Europa mangler de fleste arter. Kartene skiller heller ikke mellom få og mange funn.

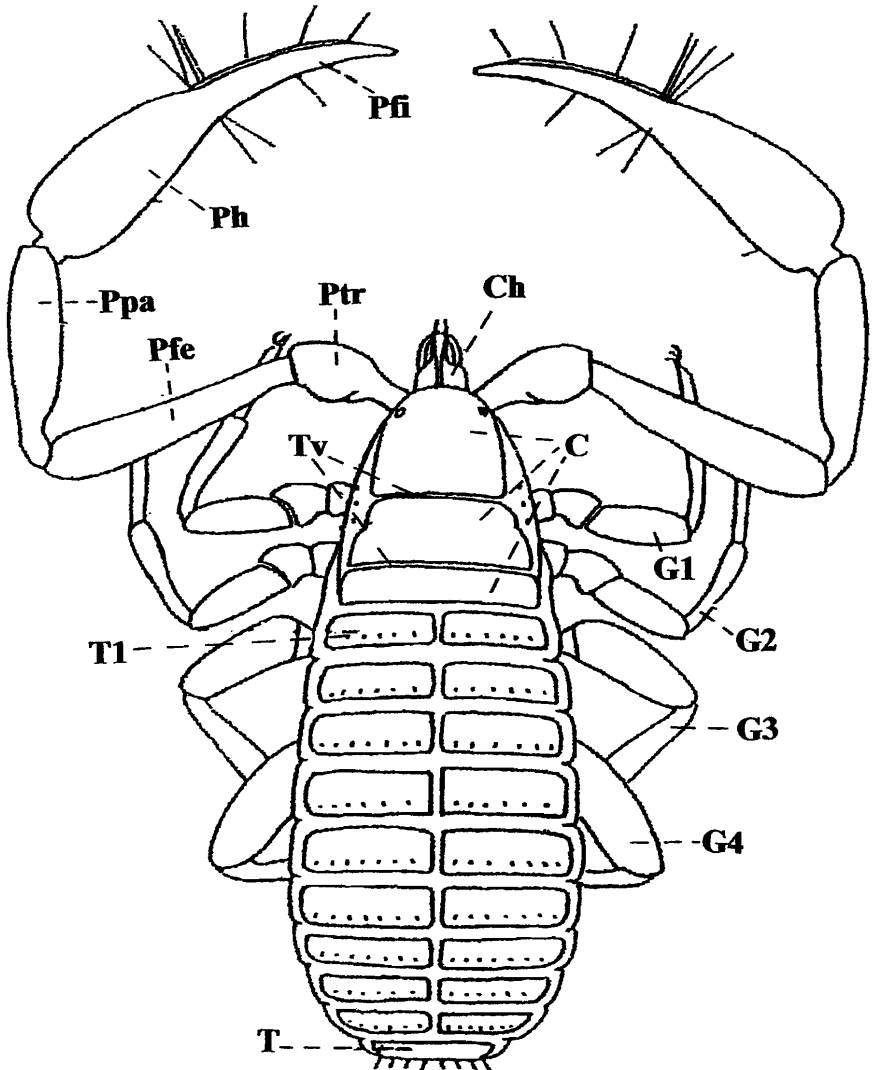
SYSTEMATIKKEN

Denne varierer litt fra forfatter til forfatter. Her følger jeg den generelle som mest hviler på arbeidet til Chamberlin og Beier fra 1930-tallet og Harvey (1990). (Harvey kom riktignok i 1992 med en revisjon av deler av systematikken uten at jeg her har tatt hensyn til dette.)

TAKK

En stor takk til arachnologen Finn Erik Klausen (Kristiansand S, Norge) for grundig gjennomlesing og kommentering av manuset. Erling Olafsson (Reykjavik, Island) skaffet litteratur.

Stol, Karmøy, Norge: 10. 12. 2004.

FIGUR 1: En mosskorpion sett ovenfra (dorsalt): **Pfi** = pedipalp-finger, **Ph** = pedipalp-hånd, **Ppa** = pedipalp-patella (legg), **Pfe** = pedipalp-femur (lår), **Ptr** = pedipalp-trochanter (hoftering), **Ch** = chelicera, **C** = hode-bryst (cephalothorax), **Tv** = tverrfurer (på cephalothorax), **T1** = 1. tergitt, **T** = siste tergitt, **G1-2-3-4** = de 4 gangbeina.

TABELL

1. Tergittene på abdomens (bakkroppens) overside ikke delte.
Cephalothorax (hode-bryst) uten tverrfurer (figur 2).....**2**

- Tergittene på abdomens overside delte.
Cephalothorax med tverrfurer (figur 3).....**8**

2. Cephalothorax bredest framme (figur 2, 6 og 7).
De to fremste gangbeinas tarsus 1-ledda (figur 4), mens
de to bakerste er 2-ledda (figur 5).....**3**

- Cephalothorax ikke bredest framme (figur 3).
Tarsus til alle gangbeina 2-ledda (figur 5).....**4**

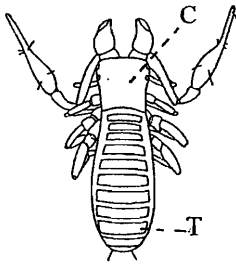
3. Cephalothorax med epistom (framspring) på fremste kant
(pannerand). Cephalothorax bak med 4 kraftige børster.
Avstanden mellom øynene 2-3 ganger lengre enn øyets
diameter (figur 6).

1. *Chthonius ischnocheles* (Hermann, 1804)

Brun, 2,5 mm.

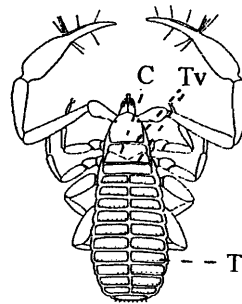
Norge, Sverige og Danmark. (Kart 1).

**I skog under steiner og løv. Også på
strandenger, i kompost og drivhus.**

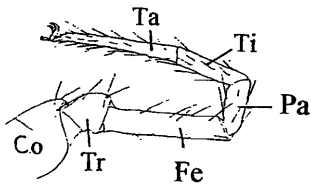

Figur 2

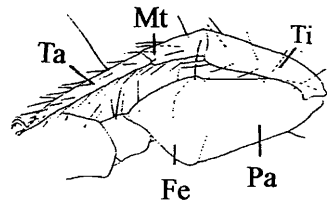
6

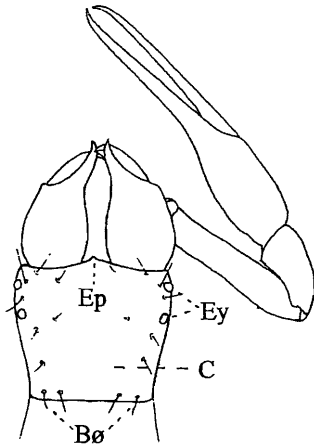
Figur 3

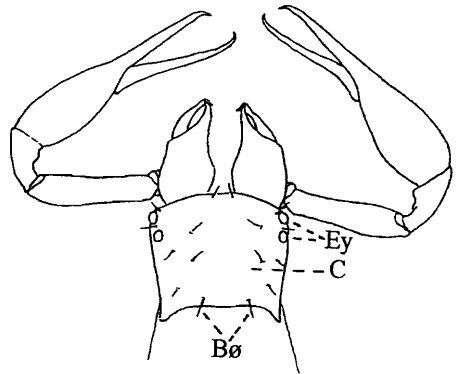
Figur 4

Figur 5

Figur 6

Figur 7

FIGUR 2: En *Chthonius* - art sett ovenfra, T = tergitt (ikke delt på midten), C = cephalothorax (uten tverrfurer og bredest framme). **FIGUR 3:** *Chelifer cancrivorus* sett ovenfra, T = tergitt (delt på midten), C = cephalothorax (ikke bredest framme), Tv = 2 tverrfurer (på cephalothorax). **FIGUR 4:** 1.gangbein sett fra siden hos *Chthonius ischnocheles*, Co = coxa, Tr = throchanter, Fe = femur, Pa = patella, Ti = tibia, Ta = 1-ledda tarsus. **FIGUR 5:** 4.gangbein sett fra siden hos *Chthonius ischnocheles*, symboler som i figur 4, Mt = metatarsus (tarsus er 2-ledda). **FIGUR 6:** C = cephalothorax (hos *Chthonius ischnocheles* sett ovenfra), Ep = epistom (lite framspring) på panneranden, Ey = øyne, Bø = 4 børster (på cephalothorax's bakre kant). (En pedipalp + beina er ikke tatt med). **FIGUR 7:** C = cephalothorax (uten epistom) hos *Chthonius tetrachelatus*, Ey = øyne, Bø = 2 børster (på bakre kant).

- Cephalothorax uten epistom på fremste kant.
Cephalothorax bak med 2 kraftige børster.
Avstanden mellom øynene nesten lik øyets diameter (figur 7).

2. *Chthonius tetrachelatus* (Preyssler, 1790)

Gulbrun, 2 mm

**Norge, Sverige, Danmark og
Finland (Kart 2).**

**I skog under steiner og løv, helst i
kystnære strøk. Også på strender
under steiner og i strandmateriale.
Forekommer i drivhus.**

- 4.** Ingen øyne på cephalothorax (figur 8).

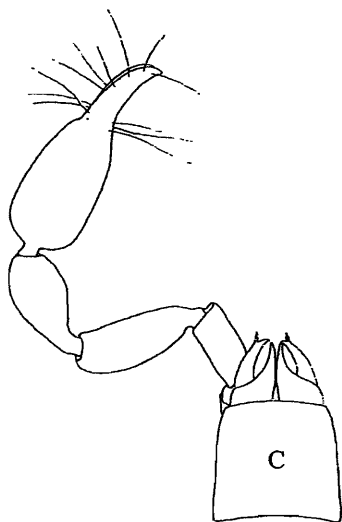
8. *Syarinus strandi* (Ellingsen, 1901)

(= *Microcreagris strandi* Beier, 1932)

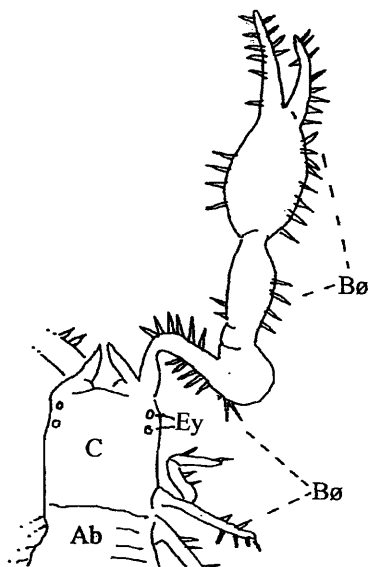
Norge og Finland (Kart 8).

I jordsmonn og i løv og strøfall.

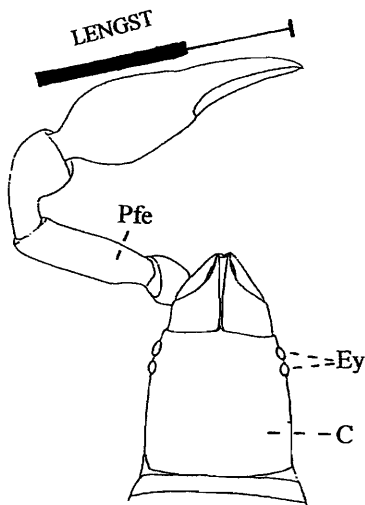
- Fire øyne på cephalothorax (figur 9 og 10).....**5**

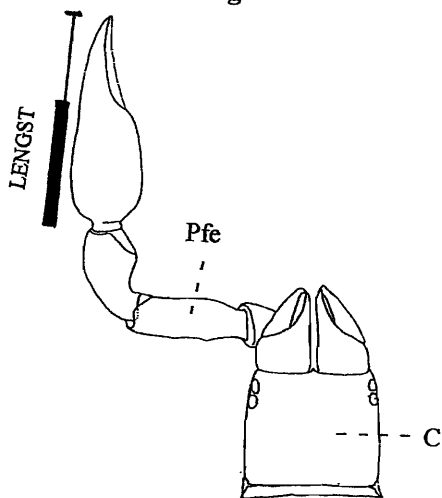
Figur 8

Figur 9

Figur 10

Figur 11

FIGUR 8: Fremste del av *Syarinus strandi* sett ovenfra, C = cephalothorax (uten øyne). (En pedipalp + beina er ikke tatt med på figuren). **FIGUR 9:** Fremre del av *Neobisium sylvaticum* sett ovenfra. C = cephalothorax, Ey = øyne, Ab = abdomen; Bø = kraftige, brede, lange, lyse børster. (En pedipalp + noen bein vises ikke på figuren). **FIGUR 10:** Fremste del av *Microbisium brevifemorum* sett ovenfra, C = cephalothorax (lengre enn bred), Ey = øyne, Pfe = pedipalp-femur. (En pedipalp + beina er fjernet). **FIGUR 11:** Fremste del av *Microbisium suecicum* sett ovenfra, C = cephalothorax, Pfe pedipalp-femur. (Beina + en pedipalp er ikke med på figuren).

5. Pedipalper, gangbein og kroppen bak med enormt kraftige, brede, lange lyse børster (sansehår) (figur 9).

7. *Neobisium sylvaticum* (C. L. Koch, 1835)

Mest sannsynlig feilrapportert fra Finland. Harvey (1990) nevner den fra Finland, men det skyldes sannsynligvis en misforståelse av artikkelen til Palmgren (1973) i følge F. E. Klausen (pers. medd). (Kart 7).
I åpent landskap og skog i mose, løv og under steiner.

- Pedipalper, gangbein og kropp med tynne, korte sansehår.....6

6. Pedipalp-fingre lengre enn hånd (figur 12).
Noen tenner på fast pedipalp-finger lengre enn andre.
Farge mørk rødbrun.

6. *Neobisium carcinoides* (Hermann, 1804)

(= *Neobisium muscorum* Leach, 1817)

Mørk rødbrun, 3 mm.

Norge, Sverige, Danmark, Finland, Færøyene og Island. (Kart 6).

I åpent landskap og skog i løv, barnåler, mose, under steiner og greiner.

- Pedipalp-fingre kortere enn hånd (figur 10 og 11).
Tenner på fast pedipalp-finger alle like lange.
Farge lys gulbrun.....7

7. Antall tenner på fast pedipalp-finger ca. 40.

4. *Microbisium brevifemoratum* (Ellingsen, 1903)

Lys gulbrun, 2,4 mm.

Norge, Sverige, Danmark og

Finland. (Kart 4).

I torvmose på myr.

- Antall tenner på fast pedipalp-finger under 30.

5. *Microbisium suecicum* Lohmander, 1945

Lys gulbrun, 1,8 mm.

Sverige. (Kart 5).

I løvskog og barskog blant løv og
barnåler.

8. Cephalothorax med 4 øyne (figur 10 og 13).

Tarsus til alle gangbeina 2-ledda (figur 5).

3. *Larca lata* (H. J. Hansen, 1884)

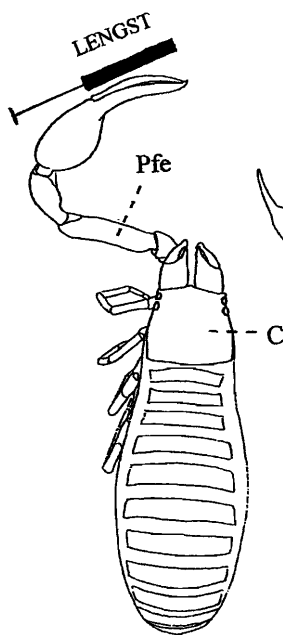
Gulbrun

Sverige og Danmark. (Kart 3).

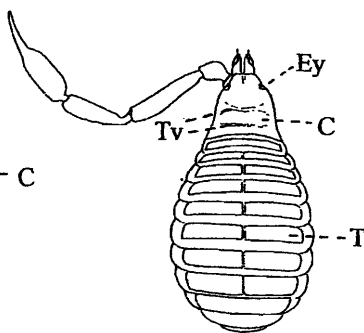
I hule gamle løvtrær, helst eik og alm.

- Cephalothorax med 2 eller 0 øyne (figur 14 og 19).

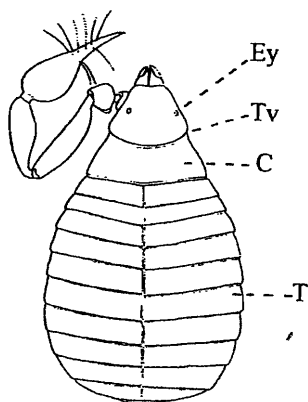
Tarsus til alle gangbeina 1-ledda (figur 4).....9

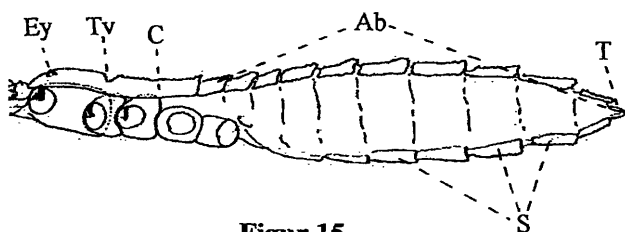
Figur 12

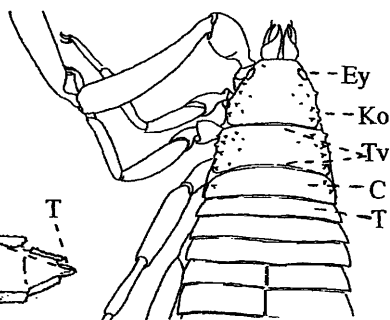
Figur 13

Figur 14

Figur 15

Figur 16

FIGUR 12: Oversiden av *Neobisium carcinoides*, C = cephalothorax, Pfe = pedipalp-femur (lengre enn cephalothorax). (Høyre bein + pedipalp vises ikke på figuren). **FIGUR 13:** *Larca lata* sett ovenfra, T = delt tergitt (på midten), C = cephalothorax, Ey = øyne, Tv = 2 tverrfurer. (Beina + høyre pedipalp er fjernet). **FIGUR 14:** Oversiden til *Cheiridium museorum* (høyre pedipalp + beina er ikke tatt med), Ey = øyne, Tv = 1 tverrfure, C = cephalothorax, T = tergitt (delt på midten). **FIGUR 15:** En *Apocheiridium* - art sett fra siden (lateralt), Ey = øye, Tv = tverrfure, C = cephalothorax, Ab = abdomen (bakkropp), T = siste (11.) tergitt, S = sternitter. (Beina og pedipalper fjernet). **FIGUR 16:** Fremste halve overside av *Chelifer cancroides*, Ey = øye, Ko = tykke korn, Tv = 2 tverrfurer, C = cephalothorax, T = 1.tergitt. (Noen bein + pedipalper er tatt bort).

9. Cephalothorax med 2 øyne (figur 14, 15 og 16).....10
- Cephalothorax med 0 øyne (figur 19 og 20).....14
10. Cephalothorax med 1 tverrfure (figur 14 og 15).....11
- Cephalothorax med 2 tverrfurer (figur 16).....12
11. Cephalothorax på sidene (lateralt) med innsnøring i tverrfuren.
Bevegelig palpefinger med to trichobthrier (sansehår).
10 tergitter synlige på bakkroppen ovenfra (figur 14).

10. *Cheiridium museorum* (Leach, 1817)
(= *Cheiridium muscorum* Cerruti, 1959)

Lengde 1,4 mm.

**Norge, Sverige, Danmark og
Finland. (Kart 10).**

**I bygninger, gammelt papir, insektsamlinger,
høy, strøfall, under steiner, i gamle
vokskaker hos bier, fuglereir og dyrehi.**

- Cephalothorax ikke innsnørt på sidene i tverrfuren.
Bevegelig palpefinger med 1 trichobothrium (hår).
11 tergitter synlige på bakkroppen ovenfra (figur 15 og 19).

9. *Apocheiridium ferum* (E. Simon, 1879)

[*A. rossicum* Redikorzev, 1935 i følge Kaisila (1949) . F. E. Klausen

(pers. medd.) antar det er *A. ferum*].

Lengde 1,0 mm.

Finland. (Kart 9).

Under bark.

- 12.** Cephalothorax med kraftige, tykke korn (knuter)
(figur 16).

11. *Chelifer cancroides* (L., 1758)

Brun, 4,5 mm. Bokskorpion.

I Norge, Sverige, Danmark, Finland
og på Island. (Kart 11).

I hus, bøker, herbarier, under bark
og i fuglereir.

- Cephalothorax bare finkorna uten kraftige tykke korn..**13**

- 13.** Uten lange sansehår på 4. gangbein tarsus (figur 4).
Skråstilt leddspalte mellom femur og patella
på 1. par gangbein (figur 4)

12. *Dactylochelifer latreillei* (Leach, 1817)

Mørk brun, 3,5 mm.

Sverige, Danmark og Finland. (Kart 12).

**I kystnære strøk i sanddyner, i mose
på klippestrand og under steiner på
steinstrand.**

- Med lange sansehår på 4. gangbein tarsus (figur 5).
Tverrstilt (perpendikulær) leddspalte mellom femur og
patella på 1. par gangbein.

26. *Withius piger* (E. Simon, 1878)

(= *Withius subruber* Beier, 1930)

Rødbrun, 2-3 mm.

Danmark. (Kart 26).

**I kornlagre og låver, introdusert ved
menneskelig virksomhet.**

Kosmopolitisk utbredelse.

- 14.** Cephalothorax nesten glinsende glatt.
Hårene på bakkroppens tergitter er spisse.....**15**

- Cephalothorax granulær (korna).
Hårene på bakkroppens tergitter er mer klubbeforma
og tydelig tannede.....**18**

- 15.** Uten lange sansehår på tibia på 4. par gangbein (figur 5)
Tydelig 2. (bakre) tverrfure på cephalothorax
(figur 16 og 17).

16. *Anthrenochernes stellae* Lohmander, 1939

Gråbrun, 3-4 mm.

Sverige og Danmark. (Kart 16).

**I råttent materiale i gamle, hule trær
av helst eik, lind og bøk.**

- Med lange sansehår på tibia på 4. par gangbein.
Svak 2. (bakre) tverrfure på cephalothorax
(figur 16 og 27).....**16**

- 16.** Det lange sansehåret på tarsus på 4. par gangbein er
plassert nær midten av leddet og er omtrent like langt
som det tibiale sansehåret.

23. *Lamprochernes savignyi* (E. Simon, 1881)

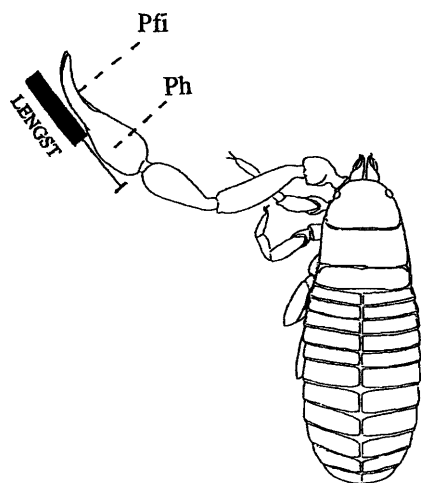
(= *Lamprochernes godfreyi* Beier, 1932)

Rødbrun.

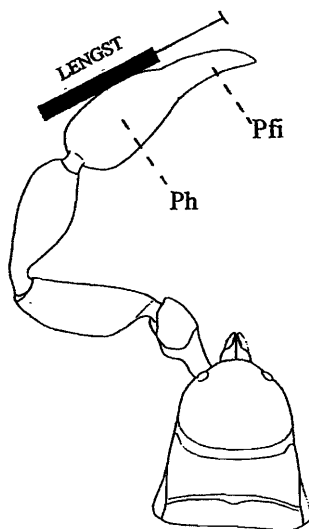
Danmark. (Kart 23).

**I nærheten av mennesker, i hager,
kompost og under bark.**

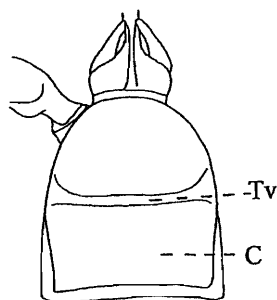
- Det lange sansehåret på tarsus på 4. par gangbein er
plassert ca.1/3 lengde fra basis av tarsus og er
tydelig lengre enn det tibiale sansehåret.....**17**

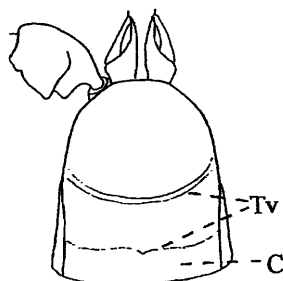
Figur 17

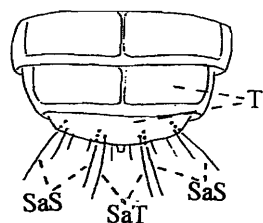
Figur 18

Figur 19

Figur 20

Figur 21

FIGUR 17: *Dactylochelifer latreillei* sett ovenfra (beina + pedipalp på høyre side fjernet), Pfi= pedipalp-finger, Ph= pedipalp-hand. **FIGUR 18:** *Withius piger*'s fremre del sett ovenfra (beina + høyre pedipalp vises ikke på figuren), Pfi= pedipalp-finger, Ph= pedipalp-hand. **FIGUR 19:** Cephalothorax og chelicerer til *Lamprochernes savignyi* sett ovenfra, Tv= tverrfure, C= cephalothorax. **FIGUR 20:** Cephalothorax og chelicerer til *Lamprochernes chyzeri* sett fra oversiden, Tv= 2 tverrfurer, C=cephalothorax. **FIGUR 21:** De tre siste, bakre tergittene hos *Lamprochernes chyzeri*, T= tergitter, SaS= sansehår (4) på siste sternitt, SaT= sansehår (2) på siste tergitt.

- 17.** Pedipalp trochanter (hofteringer) med store, rettvikla kuler (bredden 0,8 av lengden) og tynn basis (figur 20).

21. *Lamprochernes chyzeri* (Tömösvary, 1882)

Mørk brun, 2,5 mm.

Norge, Sverige, Danmark og

Finland. (Kart 21).

Nær mennesker i hager, kompost og under bark spesielt på døde ospetrær.

- Pedipalp trochanter (hofteringer) med små, runde kuler (bredden 0,6 av lengden) og bred basis (figur 23).

22. *Lamprochernes nodosus* (Schränk, 1803)

Rødbrun.

Norge, Sverige, Danmark og

Finland. (Kart 22).

I bygninger, drivhus og kompost.

Av og til festa på husfluer eller andre flyvende insekter.

- 18.** Siste tergitt og sternitt på bakkroppen (abdomen)
begge uten lange sansehår.....**19**

- Siste tergitt og sternitt på bakkroppen
begge med lange sansehår (figur 21 og 22).....**20**

19. 6-7 (8) børster på hver halvtergitt VI og VII.

14. *Allochernes powelli* (Kew, 1916)

Danmark. (Kart 14).

I strøfall i fjøs og staller.

-- 9-12 børster på hver halvtergitt VI og VII.

15. *Allochernes wideri* (C. L. Koch, 1843)

Rødbrun, 2,7 mm.

Norge, Sverige, Danmark

og Finland. (Kart 15).

I gamle trær under bark, helst på

eik og bøk. (Også i maurtuer og fuglereir).

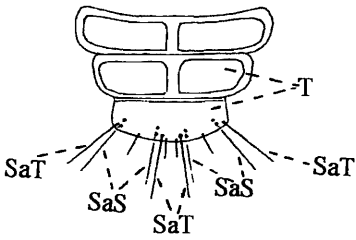
20. Siste tergitt og sternitt på bakkroppen (abdomen) begge med 2 lange sansehår hver. (Krever stor forstørrelse). Femur, tibia og tarsus på 4. beinpar 4-5 ganger så lang som bred.

13. *Allochernes peregrinus* Lohmander, 1939

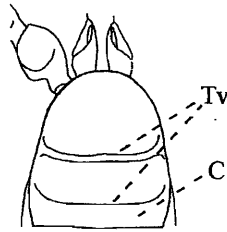
Lengde 3-4 mm.

Sverige. (Kart 13).

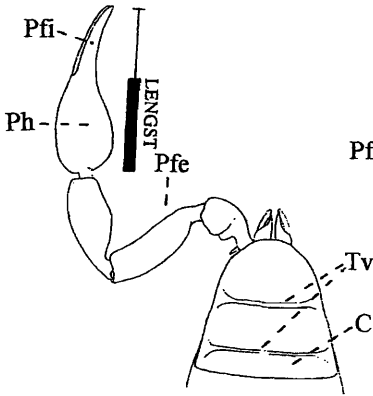
Funnet festet til fluer. Habitat ukjent.

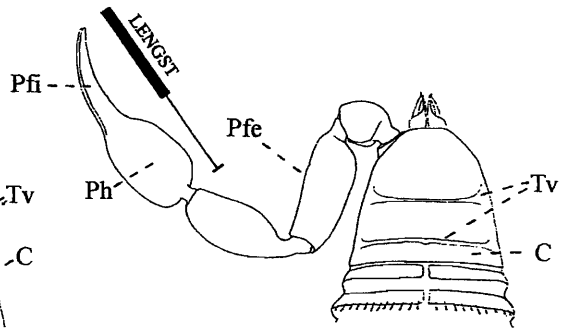
Figur 22

Figur 23

Figur 24

Figur 25

FIGUR 22: De tre siste, bakre tergittene hos *Lamprochernes savignyi*, T= tergitter, SaT= sansehår (4) på siste tergitt, SaS= sansehår (4) på siste sternitt. **FIGUR 23:** Oversiden til cephalothorax og chelicerer hos *Lamprochernes nodosus*, Tv= 2 tverrfurer, C= cephalothorax. **FIGUR 24:** *Allochernes powelli*'s cephalothorax og venstre pedipalp sett ovenfra, Pfi= pedipalp-fingre, Ph= pedipalp-hand, Pfe= pedipalp-femur, Tv= 2 tverrfurer, C= cephalothorax. **FIGUR 25:** *Allochernes wideri*'s cephalothorax og venstre pedipalp sett ovenfra, Pfi= pedipalp-fingre, Ph= pedipalp-hand, Pfe= pedipalp-femur, Tv= 2 tverrfurer, C= cephalothorax.

- Siste tergitt på bakkroppen med 2 lange, og siste sternitt med 4 lange sansehår (figur 21). (Krever stor forstørrelse). Femur, tibia og tarsus på 4. beinpar mindre enn 4 ganger så lang som bred.....**21**

- 21.** Pedipalpens trochanter har lang, smal, basal stilk (figur 26 og 27).

Bakre tverrfure på cephalothorax svak (figur 23).....**22**

- Pedipalpens trochanter uten (eller med liten) basal stilk (figur 28).

Bakre tverrfure på cephalothorax tydelig (figur 25).....**23**

- 22.** Cephalothorax ca. like lang som bred (kvadratisk) og forkroppen ikke avsmalnende fremover (figur 26)

**18. *Chernes nigrimanus* Ellingsen, 1897
(= *Toxochernes nigrimanus* Lohmander, 1939)**

Mørk brun.

Norge, Sverige og Finland. (Kart 18).

I åpen furuskog under bark, løv og steiner.

- Cephalothorax litt lengre enn bred (rektangulær)
og forkroppen avsmalnende fremover (figur 27).

24. *Pselaphochernes dubius* (O.P. Cambridge, 1892)

(= *Allochernes dubius* Roewer, 1937)

Lengde 1,5 mm.

Norge, Sverige, Danmark og

Finland. (Kart 24).

Helst i løvskog under løv og steiner, men
også i furuskog i strøfall.

- 23.** Pedipalp-fingre kortere enn pedipalp-hånd
(figur 18, 24 og 28).....**24**

- Pedipalp-fingre like lange eller lengre enn
pedipalp-hånd (figur 17, 25, 29 og 30).....**25**

- 24.** Cephalothorax litt lengre enn bred (rektangulær)
(figur 27 og 29).
Panneranden på cephalothorax svakt kantet (figur 28).
Cephalothorax med "honningvokskake"- struktur (groper)
(Stor forstørrelse!)
Mindre art.

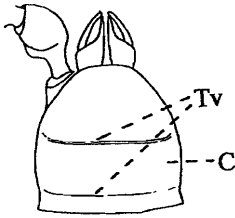
17. *Chernes cimicoides* (Fabricius, 1793)

Rødbrun, 2,8 mm.

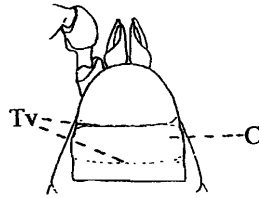
Norge, Sverige, Danmark og

Finland. (Kart 17).

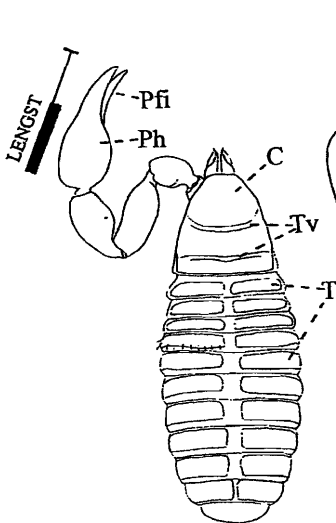
I løvskog og barskog i hule trær og
under bark. Også i maurtuer.

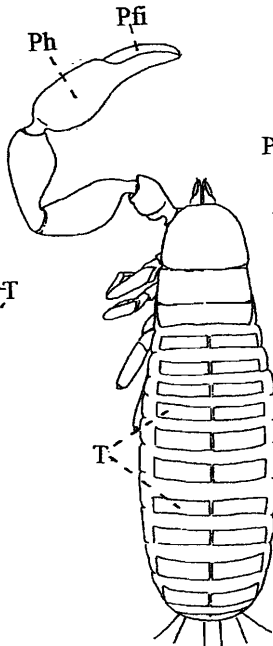
Figur 26

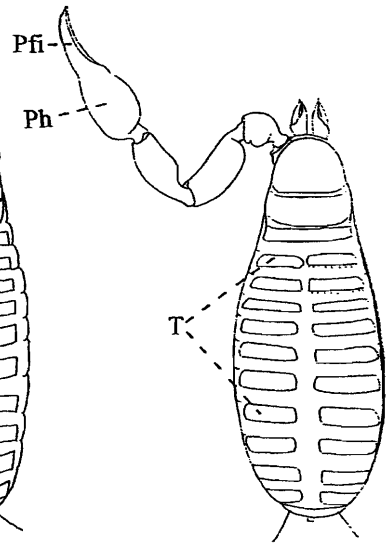
Figur 27

Figur 28

Figur 29

Figur 30

FIGUR 26: Oversiden av cephalothorax og chelicærer til *Chernes nigrimanus* (beina + pedipalper ikke tatt med), C= cephalothorax (ca. like lang som bred), Tv= 2 tverrfurer.

FIGUR 27: Oversiden av cephalothorax og chelicærer til *Pselaphochernes dubius*, C= cephalothorax (litt lengre enn bred og forkroppen avsmalnende fremover),

Tv= 2 tverrfurer. **FIGUR 28:** Dyret *Chernes cimicoides* sett ovenfra (beina + høyre pedipalp er fjernet), Pfi= pedipalp-fingre, Ph= pedipalp-hand, C= cephalothorax, Tv= 2 tverrfurer,

T= tergitter. **FIGUR 29:** Arten *Pselaphochernes scorpoides* sett ovenfra (beina + pedipalp på høyre side er fjernet), Pfi= pedipalp-fingre, Ph= pedipalp-hand, T= tergitter.

FIGUR 30: Oversiden av *Dinocheirus panzeri* (hvor beina + høyre pedipalp er utelatt), Pfi= pedipalp-fingre, Ph= pedipalp-hand, T= tergitter.

- Cephalothorax like lang som bred (kvadratisk) (figur 26).
 Panneranden på cephalothorax avrundet (figur 30)
 Cephalothorax uten “honningvokskake”- struktur (groper)
 (Stor forstørrelse).
 Større art.

19. *Dendrochernes cyrneus* (L. Koch, 1873)

Lengde 4,0 - 5,0 mm.

Norge, Sverige og Finland. (Kart 19).

**I Skandinavia helst i åpen, gammel
 furuskog, under bark.**

- 25.** Pedipalp-patella (innenfor pedipalpe-hånden) veldig brei på midten (1,7 gang så lang som bred) (figur 29).
 De delte tergittene med lite mellomrom på midten (figur 29).
 Kroppen brun.

25. *Pselaphochernes scorpioides* (Hermann, 1804)

Brun, 2,0 mm.

**Norge, Sverige, Danmark og
 Finland. (Kart 25).**

I uthus, gartnerier og drivhus.

**Også i løvskog og barskog under bark, i
 hule trær, strøfall, under steiner, i maurtuer
 og humlebol. Ofte festet til fluer.**

- Pedipalp-patella heller slank på midten (2,1 gang så lang som bred) (figur 30).
De delte tergittene med stort mellomrom på midten (figur 30). (Gjelder særlig hunnene).
Kroppen rødbrun.

**20. *Dinocheirus panzeri* (C. L. Koch, 1837)
(= *Toxochernes panzeri* Lohmander, 1939)**

Rødbrun, 3,0 mm.

**Norge, Sverige, Danmark og
Finland. (Kart 20).**

**I hule løvtrær og råtne trestubber, ofte
i forbindelse med fuglereir.**

Også i høy og strøfall i låver og staller.

KARTER

1 - 26

(KOMMENTARER :

Kart 7: Arten *Neobisium sylvaticum* finnes trolig ikke i Finland og Norden.

Kart 9: Arten *Apocheiridium ferum* har vært forvekslet med en annen art; *A. rossicum*.

Se artsomtalene i tabellen side 9 og 13).

1. CHTHONIUS ISCHNOCELES

KM
0 500

2. CHTHONIUS TETRACHELATUS

KM
0 500

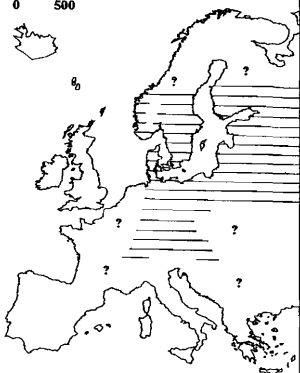
3. LARCA LATA

KM
0 500

4. MICROBISUM BREVIFEMORATUM

KM
0 500

5. MICROBISUM SUECICUM

KM
0 500

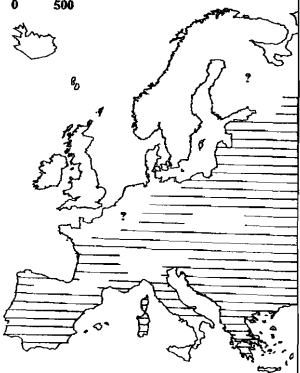
6. NEOBISUM CARCINOIDES

KM
0 500

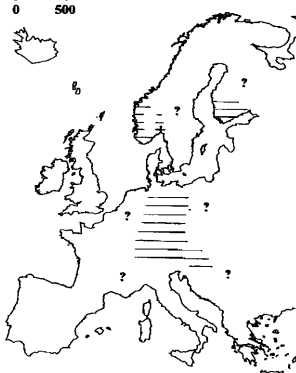
7. NEOBISUM SYLVATICUM

KM
0 500

8. SYARINUS STRANDI

KM
0 500

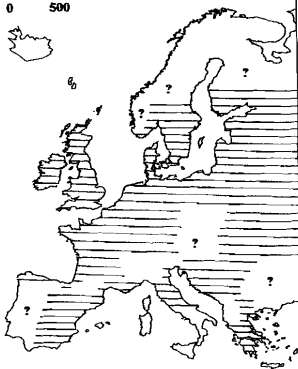
9. APOCHEIRIDIUM FERUM

KM
0 500

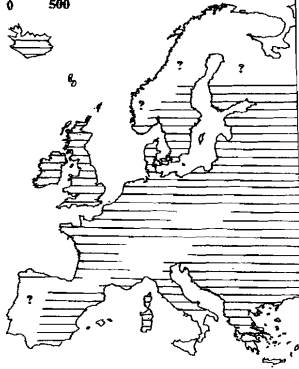
10. CHEIRIDIUM MUSEORUM

KM
0 500

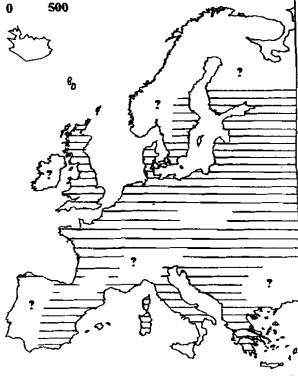
11. CHELIFER CANCROIDES

KM
0 500

12. DACTYLOCHELIFER LATREILLEI

KM
0 500

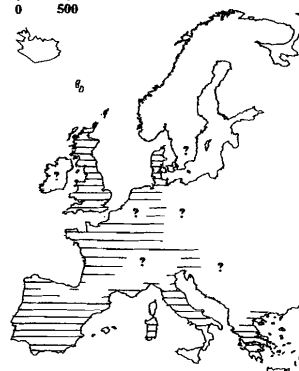
13. ALLOCHERNES PEREGRINUS

KM
0 500

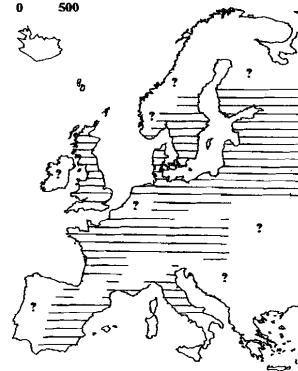
14. ALLOCHERNES POWELLI

KM
0 500

15. ALLOCHERNES WIDERI

KM
0 500

16. ANTHRENOCHERNES STELLAE

KM
0 500

17. CHERNES CIMICOIDES

KM
0 500

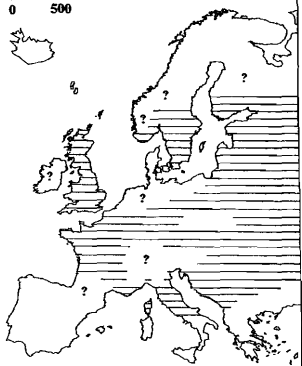
18. CHERNES NIGRIMANUS

KM
0 500

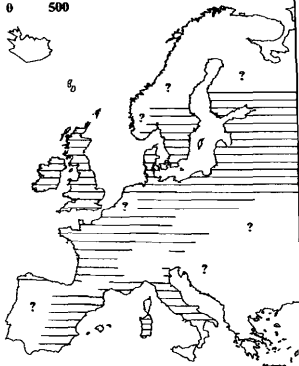
19. DENDROCHERNES CYRNEUS

KM
0 500

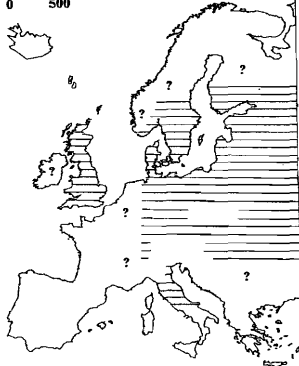
20. DINOCHIEIRUS PANZERI

KM
0 500

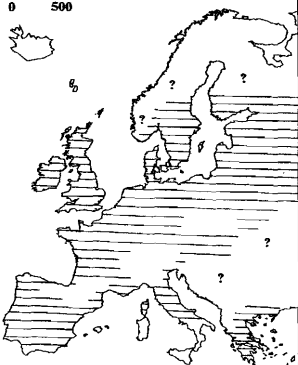
21. LAMPROCHERNES CHYZERI

KM
0 500

22. LAMPROCHERNES NODOSUS

KM
0 500

23. LAMPROCHERNES SAVIGNYI

KM
0 500

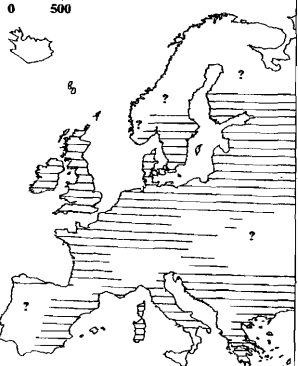
24. PSELAPHOCHERNES DUBIUS

KM
0 500

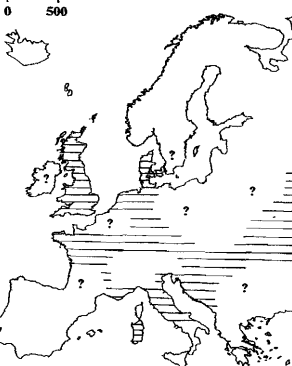
25. PSELAPHOCHERNES SCORPIOIDES

KM
0 500

26. WITHIUS FIGER

KM
0 500

SYSTEMATIKKEN

ORDEN PSEUDOSCORPIONIDA de Geer, 1778

(= PSEUDOSCORPIONES)

Sammensmelta hode-bryst (cephalothorax), 11-12 ledda bakkropp (abdom), 1 par 2-ledda klosaksforma chelicerer, 1 par kraftige 6-ledda klosaksforma pedipalper, 4 par gangbein, 2 eller 1 par eller ingen øyne, trakeer, spinnekjertler med utløp på chelicer-finger, giftkjertler med utløp på pedipalpen.

Overfamilie CHTHONIOIDEA Daday, 1888

Cephalothorax bredest framme og uten tverrfurer, 2 par øyne, to fremste par gangbein med 1-ledda tarsus, to bakerste par gangbein med 2-ledda tarsus.

Familie CHTHONIIDAE Daday, 1888

Store chelicerer, slanke pedipalper.

1. *Chthonius ischnocheles* (Hermann, 1804)

2. *Chthonius tetrachelatus* (Preyssler, 1790)

Familie TRIDENCHTHONIIDAE Balzan, 1892

Ikke i Norden.

Overfamilie FEAELLOIDEA Ellingsen, 1906

Ikke i Norden.

Familie FEAELLOIDAE Ellingsen, 1906**Familie PSEUDOGARYPIDAE J. C. Chamberlin, 1923****Overfamilie GARYPOIDEA E. Simon, 1879**

Cephalothorax smalest framme med 2 tverrfurer,
 alle gangbeinas tarsus 2-ledda, bakkroppen
 pæreforma.

Familie GARYPIDAE E. Simon, 1879*3. Larca lata* (H. J. Hansen, 1884)**Familie GEOGARYPIDAE J. C. Chamberlin, 1930**

Ikke i Norden.

Familie MENTIDAE J. C. Chamberlin, 1930

Ikke i Norden.

Familie OLPIIDAE Banks, 1895

Ikke i Norden.

Overfamilie NEOBISIOIDEA J. C. Chamberlin, 1930

Cephalothorax rektangulær uten tverrfurer, 2 par
 eller ingen øyne, tarsus på alle gangbein 2-ledda.

Familie BOCHICIDAE J. C. Chamberlin, 1930

Ikke i Norden.

Familie GYMNOBISIIDAE Beier, 1947

Ikke i Norden.

Familie HYIDAE J. C. Chamberlin, 1930

Ikke i Norden.

Familie IDEORONCIDAE J. C. Chamberlin, 1930

Ikke i Norden.

Familie NEOBISIIDAE J. C. Chamberlin, 1930

Med øyne, cephalothorax uten tverrfurer.

4. *Microbisium brevifemoratum* (Ellingsen, 1903)5. *Microbisium suecicum* Lohmander, 19456. *Neobisium carcinoides* (Hermann, 1804)(7. *Neobisium sylvaticum* (C. L. Koch, 1835).

Neppe i Norden).

Familie SYARINIDAE J. C. Chamberlin, 1930

Øyne mangler.

8. *Syarinus strandi* (Ellingsen, 1901)**Familie VACHONIIDAE J. C. Chamberlin, 1947**

Ikke i Norden.

Overfamilie CHEIRIDIOIDEA H. J. Hansen, 1893

Cephalothorax med 1 tverrfure, delte tergitter.

Familie CHEIRIDIIDAE H. J. Hansen, 1893*9. Apocheiridium ferum* (E. Simon, 1879)*10. Cheiridium museorum* (Leach, 1817)**Familie PSEUDOCHIRIDIIDAE J. C. Chamberlin, 1923**

Ikke i Norden.

Familie STERNOPHORIDAE J. C. Chamberlin, 1923

Ikke i Norden.

Overfamilie CHELIFEROIDEA Risso, 1826Cephalothorax rektangulær, tarsus på alle gangbein
1-ledda, delte tergitter.**Familie ATEMNIDAE J. C. Chamberlin, 1931**

Ikke i Norden.

Familie CHELIFERIDAE Risso, 1826

Øyne finnes, slanke pedipalper.

11. Chelifer cancroides (L., 1758)*12. Dactylochelifer latreille* (Leach, 1817)

Familie CHERNETIDAE Menge, 1855

Øyne mangler, kraftige pedipalper.

13. *Allochernes peregrinus* Lohmander, 1939
14. *Allochernes powelli* (Kew, 1916)
15. *Allochernes wideri* (C. L. Koch, 1843)
16. *Anthrenochernes stellae* Lohmander, 1939
17. *Chernes cimicoides* (Fabricius, 1793)
18. *Chernes nigrimanus* Ellingsen, 1897
19. *Dendrochernes cyrneus* (L. Koch, 1873)
20. *Dinocheirus panzeri* (C. L. Koch, 1837)
21. *Lamprochernes chyzeri* (Tömösvary, 1882)
22. *Lamprochernes nodosus* (Schränk, 1803)
23. *Lamprochernes savignyi* (E. Simon, 1881)
24. *Pselaphochernes dubius* (O.P. Cambridge, 1892)
25. *Pselaphochernes scorpoides* (Hermann, 1804)

Familie WITHIIDAE J. C. Chamberlin, 1931

Øyne finnes, slanke pedipalper.

26. *Withius piger* (E. Simon, 1878)

LITTERATUR

- Agnarsson, I. 1998. Islenskar langfætlur og drekar, Fjölrít
Natturufraðistofnunar, 35: 1-36.
- Beier, M. 1932. Pseudoscorpionidea I, Das Tierreich, 57: 1-258.
- Beier, M. 1932. Pseudoscorpionidea II, Das Tierreich, 58: 1-294.
- Frøiland, Ø. 1976. Pseudoscorpiones. Fauna of the
Hardangervidda NO 8. Zoological Museum.
University of Bergen, : 11-12.
- Gärdenfors, U. & Wilander, P. 1992. Sveriges klokrypare med
nyckel til arterna. Ent. Tidskr. 113: 20-35.
- Harvey, M. S. 1990. Catalogue of the Pseudoscorpionida.
Manchester University Press, 726 pp.
- Henriksen, K. L. 1938. Opiliones and Chernetes.
Zoology Iceland, 3: 1-9.
- Hippa, H , Koponen, S & Mannila, R. 1984. Invertebrates of
Scandinavian Caves I. Araneae, Opiliones and
Pseudoscorpionida (Arachnida).
Ann. Ent. Fenn. 50: 23-29.
- Kaisila, J . 1949. A revision of the pseudoscorpion fauna of
Eastern Fennoscandia. Annales Entomologici Fennici
15: 72 - 92.

- Klausen, F. E. 1975. Notes on the Pseudoscorpiones of Norway. *Norw. J. Ent.* 22: 63-65.
- Klausen, F. E. 1998. Additional records of pseudoscorpions from Norway. *Fauna norv. Ser. B.* 45: 100- 103.
- Legg, G. & Jones, R. 1988. Pseudoscorpions. Synopses of the British Fauna No. 40: 159 pp. The Linnean Society of London. Brill / Backhuys: Leiden.
- Palmgren, P. 1973. Über die Biotopverteilung Waldbodenlebender Pseudoscorpionidea (Arachnoidea) in Finland und Österreich. *Commentationes Biologicae* 61: 1-11.
- Thydsen Meinertz, N. 1962. Mosskorpioner og mejere. *Danmarks Fauna Bd.* 67: 7-109.

Se elles litteraturlistene i arbeidene til Klausen (1975 og 1998).

Rettledning til bidragsytere

1. Manuskriptet leveres på A-4 ark, og helst også elektronisk. Da det taes direkte kopi av manuset (som forminskes ned til A-5 ved trykningen), må manuset være pent og feilfritt.
2. Figurer tegnes med tusj og kan limes inn hvor som helst i manuset. Husk figurtekst under. Ofte kan det passe å samle figurene på egne sider. Da må denne figursiden stå så nær tekstmotalen som mulig, helst vis-a-vis.
3. Den første manussiden gis sidenr. 1. (Tittelsiden nummereres ikke.) Selve omslaget utformes av foreningen.

- Bruk ellers tidligere numre som forbilde.

Heftet bestilles fra:
Insektavdelingen, Zoologisk Museum,
Naturhistoriske Museer, UIO,
Boks 1172 Blindern, 0318 Oslo